

כי אמר אותו אדם לרבי אמי: אף שמכרתי את עצמי יש לך לפדותני, שהרי תנן במשנתנו: המוכר את עצמו ואת בניו לגויים אין פודין אותו, אבל פודין את הבנים אחר מיתת אביהן —

והטעם שפודין אותם הרי משום קלקולא הוא [כדי שלא ייטמעו בין הגויים] —

ואם כן, כל שכן הכא שיש לך לפדותני, דהא איכא קטלא [סכנת מות].⁽¹⁾

כלומר: שכשאינן לו היתר אוכל הוא איסור, ואם כן מומר לתיאבון הוא, ויש לנו לפדותו!?

אמרו ליה רבנן לרבי אמי: והא זימנין דאיכא איסורא והיתרא קמיה, ושביק היתירא ואכיל איסורא, [והרי פעמים שהיו רואים אותו שהיה מונח לפניו איסור והיתר, והיה אוכל את האיסור], ואם כן מומר "להכעיס" הוא, ומומר להכעיס אפילו למצוה אחת, אסור לפדותו.⁽²⁾

מששמע רבי אמי כך, אמר ליה רבי אמי לאותו אדם: זיל לא קא שבקי לי דאפרקינג [לך, אין מניחים אותי לפדותך].

ריש לקיש⁽³⁾ זבין נפשיה ללודאי [מכר את עצמו לאותה אומה האוכלת אדם], ושקל בהדיה חייתא וגלגלתא [ונטל עמו שק קשור שבתוכו עיגול של אבן או עופרת].

אמרו ליה רבנן לרבי אמי: אין לנו לפדותו, משום דהאי ישראל מומר הוא, דקא חזו ליה דקאכיל נבילות וטריפות [שהרי ראו אותו אנשים שהוא אוכל נבילות וטריפות], ואם כן מומר לדבר אחד הוא, ואין פודים אותו.

אמר להו רבי אמי לרבנן: אימא לתיאבון הוא דקאכיל [שמא לתיאבון הוא אוכל],

שם חלק עליו, שאדרבה מלשון הרמב"ם נראה שמומר לתיאבון חובה לפדותו.

ב. לדעת ה"בית יוסף" שרבי אמי רצה לעשות לפנים משורת הדין, אם כן משמע שלא היה רבי אמי ממונה על קופת הציבור, שאין יכול לעשות לפנים משורת הדין על חשבון הציבור, ואם כן יהא משמע מדברי ה"בית יוסף" שאף לא מקופת הציבור אין פודין את המוכר עצמו לגויים, ודלא כמו שמבואר לעיל; ולפי זה מוכרח שדין משנתנו אינו משום "דוחקא דציבורא", ראה לעיל מו ב בהערה 11.

ג. ראה ב"אילת השחר" בביאור הלשון שאמר רבי אמי: "לא שבקי לי דאפרקינג".

3. כתבו התוספות, שמעשה זה היה קודם שחזר ריש לקיש למוטב, כי לא מסתבר שיזלזל בעצמו כל כך.

והרמב"ם כתב: "מי שמכר עצמו ובניו לגויים או שלוה מהן ושבו אותו או אסרו אותו בהלואתן, פעם ראשונה ושניה מצוה לפדותו, שלישית אין פודין אותו" ולא חילק בין רגילים הם בכך, לאינם רגילים.

1. בחידושי חת"ם סופר ד"ה המוכר, תמה: מה קל וחומר יש כאן, והרי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו, וראה עוד מה שהקשה שם.

2. א. כן כתב הרמב"ם [מתנות עניים ח יד], וכן פסק בשולחן ערוך סימן רנא; ובדין מומר לתיאבון אם חייבים לפדותו, או רק שאין איסורא, דעת ה"בית יוסף" [תחילת סימן רנא] לדקדק מלשון הרמב"ם, שאין חיוב ואין איסור, ומה שרצה רבי אמי לפדות מומר לתיאבון, לפנים משורת הדין הוא. והרדב"ז על הרמב"ם